

Motion

1983/84:982

Margareta Persson och Bengt Lindqvist

Samordning av bidrag m. m. till handikappad

Sverige är ett högt industrialiserat och specialiserat samhälle. I ett specialiserat samhälle tappar lätt både enskilda människor och myndigheter totalsynen på olika insatser. Det innebär att ibland kan samhällets vilja att stödja en människa få som konsekvens att dels måste den enskilda människan vara expert på vilka regler som gäller, dels förlorar samhället både tid och pengar på en omständlig administration. Många av landets handikappade befinner sig just i den här situationen. De som är mest beroende av stöd och service från den offentliga sektorn är också de som mest "ramlar mellan stolar", och dessutom måste de vara oerhört kunniga på vilken hjälp de har rätt att efterfråga.

Ett exempel som visar att många myndigheter, många tjänstemän och många beslutsfattare är inblandade i likartade ärenden är följande:

För en rörelsehindrad som förvärvsarbetar och har fått hjälp till en anpassad bil är följande myndigheter inblandade, bara i själva anpassningen av förflyttningsmöjligheterna:

- Arbetsmarknadsstyrelsen ansvarar för aggregatet i bilen.
- Bostadsstyrelsen ansvarar för att garaget skall fungera.
- Landstinget ansvarar för installation av elektrisk dörröppnare.
- Kommunen ansvarar genom färdtjänsten för transporterarna de dagar bilen inte fungerar.
- Då är inte inräknat den ekonomiska bidrags-/skattesituationen för bilen, inte anpassningen av arbetsplatsen, inte hemhjälp, inte tekniska hjälpmedel i bostaden, inte vård- och behandlingssituationen, inte bostadsbidraget, inte hemsjukvårdsbidrag o. s. v.

I nästan alla de här uppräknade fallen är det olika tjänstemän och olika myndigheter som handlägger ärendena. Det gäller för den som är handikappad att vara väl bevandrad i samhällets byråkrati.

Självklart innebär den här situationen att de totala samhällsmedlen ibland används på ett onödigt dyrt sätt.

Ett exempel: För att få stöd till egen bil så måste man uppfylla vissa kriterier; i praktiken är det väldigt få handikappade som får hjälp till egen bil. Den ersättningen handläggs av AMS. Alla handikappade som egentligen skulle vilja ha en egen bil men får avslag tvingas då att anlita den kommunala färdtjänsten. Det är en lösning som är betydligt sämre för den enskilde — och betydligt dyrare för samhället. Färdtjänstkostnaderna kan

vida överstiga vad det skulle ha kostat att ge den här personen hjälp till egen bil. Men eftersom de här stödformerna handläggs av olika myndigheter så blir resultatet detta. Bilbidraget är en statlig stödform, färdtjänsten är en kommunal. Ändå ger staten kommunen statsbidrag för att ordna färdtjänsten. Resultatet blir att det blir dåligt för den enskilda människan och dyrt för samhället.

Det är kanske därför dags att se på ett nytt sätt på den offentliga sektorns sätt att fungera. Kanske det behövs en "generalklausul" för den offentliga sektorn?

I exemplet ovan skulle då kommunen och AMS tillsammans komma fram till att den billigaste och bästa lösningen för den enskilde och för samhället vore att han fick sitt bilbidrag. Men då måste man "cleara" kostnaden mellan myndigheterna. Enligt gällande regler kan ett sådant förfaringsätt inte godtas — men vem vinner på det?

Ett annat exempel, som är extremt dåligt för den enskilda människan och dyrt för samhället, är när kommuner och landsting inte kan samarbeta kring vårdkostnaderna. Följande exempel, som inte är fingerat, visar med all önskvärd tydlighet detta problem: En MS-sjuk kvinna har bott hemma i sin bostad i alla år. Hon har klarat det genom vakhjälp på natten. Hon blir tillfälligt sjuk i en annan sjukdom och tas in på sjukhus. När hon är återställd och både vill och kan återvända hem, så har kommunen dragit in vakhjälp, av ekonomiska skäl. Sedan ett år tillbaka vistas hon nu på långvården. Snart är hon utförsäkrad och då träder de ännu gällande differentierade vårdavgifterna in. Sammantaget har man omöjliggjort för henne att leva ett någorlunda normalt liv, man tar bort vakhjälp, drar in de ekonomiska möjligheterna och låter henne "bo" på långvården. Men till vilket pris? För samhället? För henne själv?

Naturligtvis är det ett svårt gränsdragningsproblem mellan kommuner och landsting, när det gäller omsorgen om mycket svårt handikappade människor. Men med en "generalklausul" skulle kanske landstinget och kommunen kunnat "cleara" kostnaderna mellan sig?

En "generalklausul" skulle också kunna användas i andra sammanhang, för att förenkla handläggningen av olika ärenden. En person som har ett stort hjälpbehov får besök av t. ex. en arbetsterapeut från landstingets hjälpmedelscentral. Arbetsterapeuten upptäcker att den handikappade behöver både hjälpmedel, ombyggnad av lägenheten, färdtjänst och handikappersättning. I stället för att då bara sköta om det hon är utsänd för att göra, nämligen att se över behovet av tekniska hjälpmedel, så skulle hon kunna skicka ansökningar till de andra myndigheterna, och hennes utredning av behoven skulle vara tillräcklig. På samma sätt skulle handikappkonsulenten i kommunen kunna göra, om det är hon som gör ett hembesök för att diskutera en fråga.

I dag får den som är handikappad ha kontakt med ett otal olika myndighetspersoner. I vissa fall skulle det räcka med några stycken. Men det

förutsätter då att myndigheterna kan samarbeta och att man kan "lita" på en annan myndighetspersons utredning.

Hela den här situationen är en ganska ny företeelse. Det är under de senaste 20 åren som den stora utvecklingen inom handikappområdet skett. Samtidigt har specialiseringen ökat i samhället. Om den som är i behov av omfattande service dessutom bor i ett storstadsområde, där de olika myndigheternas tjänstemän inte känner varandra, så blir situationen ofta mycket förvirrande för den som behöver hjälpen.

I dag omöjliggörs — inte alltid, men ibland — ett byråkratiskt handlingsätt av gällande regler, lagar och delegationsbestämmelser. En möjlighet att lösa dessa problem vore att utreda möjligheten av att införa en generalklausul, som skulle gå ut på att offentliga myndigheter "har rätt" att söka byråkratiska lösningar, lösningar som blir bättre för den enskilde och billigare för samhället.

Med hänvisning till ovanstående hemställs

att riksdagen hos regeringen anholder om förslag till åtgärder så att enskilda människor omfattas av en samhällelig totalsyn i enlighet med motionen.

Stockholm den 20 januari 1984

MARGARETA PERSSON (s)

BENGT LINDQVIST (s)